

Ranheims-

NYTT

For full kraft -

DESEMBER 1959

NR. 4 - 4. ÅRGANG

Snart ringer klokkene for julen 1959 og like etter nyttårsklokkene for 1960.

Dermed er et noe beveget år gått. Det begynte usikkert, og det var med nokså svake håp og ingen synderlig tro at vi ifjor ved disse tider ga uttrykk for de tradisjonelle nyttårsønsker. Heldigvis gikk det bedre enn vi ventet, og på mange måter ble det et hyggelig jubileumsår med full beskjeftigelse og et pent og voksende anlegg praktisk talt uten gamle og skjemmende bygninger. Hvordan det nye år blir, vet ingen. Meget vil avhenge av hvor hurtig og heldig vi får den nye papirmaskinen i gang og om det europeiske frihandelsforbund — de «ytre 7» — blir et faktum fra 1. juli og hvilke konsekvenser det får.

Vi burde nu være bedre stillet enn kanskje noen gang før, men vi vet at dette er tilfelle og vel så det for en rekke av våre konkurrenter, og det vil derfor være av stor betydning hvordan hver enkelt av oss og dermed vi alle samlet utnytter de muligheter vi har.

Våre ansatte og forbindelser utenfor fabrikken ønskes hermed

EN GLEDELIG JUL

og

ET GODT NYTTÅR

med beste takk for det gamle.

W. M. Møller

Th. Overwien

Bedriftsavis for A/S RANHEIM PAPIRFABRIK RANHEIM

Julen gir den største glede

INNHold

	side:
Julen gir den største glede	1
12. september 1959	3
Festen i Hotell Prinsen . . .	9
Overwiens velkomsttale . . .	18
Kiærs hovedtale	19
Oddmund Faksvågs svartale	21
Ellingsens tale for medaljørene	23
P.M. V	24
Treforedling som skolestil	31
Arbeidsledernes autoritet . .	35
Ranheim i eldre tider . . .	41
Bordsang	44

*

Omslagssiden:

Ekstratoget på Ranheim stasjon.

*

Redaksjonskomite:

*Th. Overwien
Eivind Ahlberg
Johan Svendsen
Tormod Barstad*

Redaktør:

Brynjulf Moksnes

Gledelig jul Det er ønsket vi sender hverandre. Når høytidsklokkene kimer og folket feirer den store Kristusfest, da stoppes maskinene og forretningslivet dør bort for noen dager. Vi innstiller oss på å leve i hjemlig hygge. Fra fjern og nær samles familie, slekt og venner. Vegen går også til kirken. Det må være med, fordi slik var det i vår barndom. Det ville bli en underlig helg uten kirkegang.

Over alt uttrykkes gleden ved de kjente og kjære salmene. Ureflektert med overbevisningens selvfølge synges det i hvert et hjem: Jeg er så glad hver julekveld. Den representerer noe av en udødelig motesang, fordi den er så enkel. Det vi en gang lærte i skolen blir igjen levende når vi sammen former ordene: Deilig er jorden eller Et barn er født i Betlehem. Disse salmene skildrer for oss det største i kristentroens budskap. Gud sendte sin Sønn til verden. Det klinger til oss i ordene: En Frelser er oss født i dag. Med ett gjøres vi samtidige med det store underet.

Det er kristendommens lyse budskap som preger denne Jesu fødsels fest. Alt for mange har gjennom tidene villet si at kirkens ord er harde mot oss mennesker. Men når vi konfronteres med julens innhold, da oppdager vi det motsatte. Gud er ingen mørkemann eller

en gledesdreper. Kristus selv er godhetens inspirasjonskilde. Det er han som lærte oss den medmenneskelige innstilling. Hans guddommelige bud sikter mot det humane og appellerer til godhet.

*J*ulaften —, da er stuene våre pyntet til fest. Grantreet står der med lys og stjerne. Husmoren har satset alt på å gjøre det så hyggelig som mulig. Kveldens store stund er gaveutdelingen. De voksne retter blikket mot de yngste i huset, og de fryder seg over barna. For de skaper fest ved sin umiddelbare reaksjon når de tar imot pakkene. Ønsker ble oppfylt. Det var en dukke, en bil, sportsutstyr og annet. Milde barneøyne funkler av begeistring.

De voksne kan være fornuftens store talsmenn og tale reaksjonært imot gaveflommen. Også viser det seg at følelsen er sterkere enn alle argumenter. For ingen kan tenke seg å unndære følelsen av å ha gjort andre glad. Aller minst en hellig julekveld!

*U*nge og eldre lytter til juleevangeliet. De fleste har hørt det så mange ganger at de kan det utenat. Tankene konsentrerer seg om innholdet at Han kom fra himlens høye slott ned til vår arme jord. Evighetstonen er med. Midt i det hele stanser vi for realiteten at ennå er det mere kristen tro og tradisjon i vårt folk enn vi oftest vil være ved.

*L*yset er tent over verden fordi Gud sin egen sønn oss ga. Det er dette som evner å forvandle oss. Vi minnes om vår tilhørighet til Kristus. Det er dypest sett dette som skaper gleden at vi også ble Guds barn, engang i dåpens bad.

Det er i ly av denne kjennsgjerningen at vi kan feire jul. Derfor vet vi også at uten Kristus og Jesu fødsel, hans komme til verden, ville julens minne ha vært et stort folkebedrag. Men det som skjer en julekveld, det er en refleks av det som skjedde. En skare engler istemte den første gledestonen: Eder er i dag en frelser født! Dette er sangen som aldri vil forstumme. Derfor synger også vi om julens største glede, fordi det hellige gjelder hver enkelt.

EGIL AAKENES.

12. SEPTEMBER 1959

Den 12. september var det vestavær og regnbyger. Riktig en dag slik folk i Nord-Trøndelag går og trekker været i og sier: «Hain é væstavér — det lokte Ranheim.»

Allerede tidlig på morgenen var det flaggheising på Ranheim, og selv bak den luneste bakkekam inntok flaggene horisontalen retning øst, mot en bakgrunn av blygrå sørhimmel eller en mere optimistisk nordhimmel. Un-

marsj mot fabrikken for å gratulere 75-årsjubilanten.

Barnetoget stansa først utenfor verkstedbygninga der arbeiderne var møtt fram. Etter et musikknummer hilste skolestyreren på arbeiderne og

Med faner og klingende spill kom barna —

der Forbordsfjellet sto en regnbue og strålte om kapp med fargene på regntøyet til barn som med flagg i hendene og med begeistring i ansiktene stormet ut fra velstelte heimer bygda rundt. Noe ekstra var i gjære.

Og her er løsningen: Hele skolen, med barn, lærere og vaktmester på

ba dem ta imot barnas hyllest på 75-årsdagen. Han minte også med takk da arbeiderne i krigens år overlot sin spisesal til skolen som da var stengt ute fra sine egne lokaler. Barnetoget gjentok tre ganger sitt jubileumsrop:

Heia, heia, fabrikken vår!

Til lykke, til lykke med 75 år!

*Det unge
Ranheim
hyller jubilanten*

Etter minespillet å dømme er det sikkert hyggelige ting disse karene snakker om.

Til musikk av korpset marsjerte så toget til fabrikkens kontorlokaler der disponenter, ingeniører o. fl. var møtt fram.

Skolestyrer Hongset bar så fram skolens gratulasjon med jubileet. Han minte om at den spontane og fulltallige oppslutning om denne form for lykkønskning kunne en ta som uttrykk for det gode forhold som f. t. hersker mellom heimene og bedriften, formidlet gjennom skolen. Det var uvisst om det hadde vært mulig å få

100 prosent tilslutning til et slikt opp-tog i åra etter den første verdenskrig, da streik og lockout skapte uhygge i bygda

Skolestyreren bar fram en varm takk for det gode samarbeid mellom bedrift og skole, et samarbeid der skolen vanlig var den mottakende part. Han nevnte den alltid kjærkomne stønaden for å holde skolekorpset oppe, støtten i arbeidet for å skaffe skolen bedre arbeidsforhold og den velvilje som skolen på så mange

områder alltid har møtt fra fabrikkens ledelse. På vegner av Strinda skolestyre bar han fram gratulasjon og takk.

bygdas kraft. Slik en ser på det kan en si at i dag hilser Ranheim kraft til Ranheim Kraft, takker og ønsker lykke til i kommende år.

Disponent Overwien overrekkes blomster av et sjarmerende par

Til slutt minte han om fabrikkens varebetegnelse: Ranheim Kraft — Denne barneskaren som bedriften i framtida skal rekruttere sin arbeidskraft fra, kan en også se som en eksponent for Ranheim kraft — for

Ei jente og en gutt fra 1. klasse bar så fram blomster fra skolen til fabrikkens ved disponent Overwien. Så tonet jubileumsropet fulltonende tre ganger, etterfulgt av et nummer av skolekorpsset.

Og så var det coca-cola og andre gode ting — —

Disponent Overwien takket deretter for blomstene fra barn og lærere, og sa blant annet at mange av barna undres sikkert over hva skolen og fabrikken har med hverandre å gjøre? Men noen av dere har kanskje en far her på fabrikken, andre en bestefar, og på denne måten er kontakten knyttet. Går det godt for bedriften, har det igjen betydning for de fleste hjem på stedet. Mange av dere vil også i fremtiden sikkert komme i arbeid her, og vi er interessert i at skolen lærer dere mest mulig, så dere er godt rustet til å ta fatt på de forskjellige oppgaver.

Til slutt innbød han alle barna på servering av Coca-cola og frukt, og han la spøkefullt til: Kast ikke bananskallene på veien, for i kveld skal jeg på fest, og ingen av dere vil at jeg skal gli på et bananskall og kanskje brette et bein.

— — —

Barna fikk straks etter ordre om å legge fra seg avfall og tomflasker ved siden av veien ned fra kontoret, og vi så senere overing. Møller og papirmester Barstad i en nokså uvanlig beskjeftigelse — de strevde på harde livet med å samle tomflasker.

De ser på barnetoget. Kommentarer: Kan ikke huske at lærerinnene var så søte i vår skoletid. Fasit: Da ville vi sikkert ha satt opp dampen noen streker!

Festen i Hotell Prinsen

*Ekstratoget
kommer.*

«De 4 store» — Festkomiteen

Den 12. september 1959 vil sikkert for de fleste ranheiminger stå som den store Dagen i lange tider framover. Da ble nemlig festen som markerte Ranheim Papirfabriks 75-årsjubileum holdt i Hotell Prinsen, nærmere bestemt i det store tilfluktsrommet i underetasjen i Bøndernes Hus i Trondheim.

La det med en gang være sagt. Tanken på tilfluktsrom og de uhyggelige perspektiver som ligger bak den slags, var visst fjernt for de fleste. Det hadde minsanten de som sto ansvarlig for pynting av festsalen med avgjort hell sørget for.

Ute fra naturen hadde de hentet sitt materiale. Det var mose og lyng, røtter og stein og lauv og sikkert enda mer. Alle disse i grunnen enkle midler var med varsom hånd og sikker smak komponert på en slik måte at vi følte oss som hensatt til et av de eventyr vi hørte i vår barndoms dager. Og så var det blomster og atter blomster.

Ja, Mosken Walldén og Arne Buås hadde virkelig sørget for at atmosfæren var i orden helt fra starten.

Det var bare smil og glade ansikter å se hos den feststemte skare som var benket om bordene da disponent Overwien i en kort tale ønsket velkommen

En del av den feststemte skare

til den største familiefest i hele Ranheims historie. Og så spilte musikken opp med Ole S. Barstads «Isbjørnmarsj», og det nær tusentallige festpublikum ga seg snart bordets gleder i vold.

At alle fikk hva øye og munn måtte begjære, sørget en veltrimmet oppvartningsstab med hovmester Larsen i spissen for, med en mønstergyldig presisjon. Særlig var presentasjonen av desserten en fulltreffer.

Samværer ved bordet ble krydret med bordsanger og ellers litt av hvert, og det hele ble bundet sammen av toastmasteren, disponent Overwien på en overbevisende måte.

Det var ikke mange taler, men de som slapp fram til mikrofonen hadde noe de skulle ha sagt. Og de sa det kort, konsist og uten en forvirrende ordfloam.

Nå er ikke dette noe referat i

egentlig forstand, og den kronologiske rekkefølge i det som skjedde blir kanskje derfor ikke helt korrekt. Men det får stå sin prøve. Når det gjelder talene blir disse gjengitt i sin helhet, uavhengig av dette referat. Men vi nevner likevel at Thorry Klær var dagens hovedtaler. Så fulgte formannen i Ranheim Arbeidsmannsforening, Oddmund Faksvaag. Til slutt takket bestyrer And. O. Søyseth for maten.

Ved kaffen påkalte disponent A. Ellingsen festdeltakernes oppmerksomhet i en kort tale hvor han meddelte at det ville bli foretatt utdeling av medaljer til en del som hadde hatt sitt virke ved Ranheim Papirfabrik i en lang årrekke. Det var i alt 54 personer, derav 9 som ble tildelt Kongens fortjenstmedalje. De andre 45 ble tildelt Selskapet for Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste.

Medaljeutdelingen ble ledet av ing.

Oppvartningsstaben

*Fra
hovedbordet*

Fra høyre mot venstre:

*Fru disp. Ellingsen, red. Odd Gjelsvik,
direktør Kiær, fru Kiær, Jon Solem,
Martin Harper, pastor Egil Aakenes,
fru Aakenes, disponent Overwien.*

Fra medaljeutdelingen

Møller, som hadde lagt opp seremonien. Han ble assistert av fru Ingrid Klær, som overrakte medaljene.

Anton Larsen takket på medaljørenes vegne for utmerkelsen.

Men festen var ikke slutt med dette. Det var opptreden av et internasjonalt jazzband med en kvinnelig voka-

list og gode greier. Disse musikere gjestet for tiden Hotell Prinsen, og det var på eget initiativ de opptrådte.

Videre sørget klubben «Fuskeren» for mosjon av smilebåndet, og de flittigste av alle, Solems kvintett, sørget for mosjon av mer eller mindre støle lemmer. Disse musikere spilte

Dans! ropte fela.

forresten både under middagen og til dansen, som varte til langt, langt ut i de såkalte små timer.

Men det ble da likevel slutt for denne gangen også, og endelig gjensto bare å finne sin kone og sin buss og dra østover til ranheimslukta og hjemmets arne på Ranheim. Da vi med dieselkraft avanserte Kockhau- gens høyeste punkt, hilste isbjørnen på Ranheim oss velkommen tilbake. Og demringen på østhimlen varslet en ny dag.

Gamle Ranheims-sanger

Selbyggen som laget penger →

Fjordtur med Jomfru Inger

— ved Fuskeren.

Disponent Overwien ønsker velkommen til den største familiefest i Ranheims historie.

Velkomsttale ved festen på „Prinsen” 12. sept. 1959

På vertskapetets vegne har jeg den ære og glede å ønske alle gjestene velkommen, både de som til daglig bærer byrdene i fabrikkene og de som har passert aldersgrensen. Vi har også invitert noen av våre venner utenom fabrikkene på Ranheim, og pressens representanter, og håper de vil hygge seg med oss. Et særlig velkommen til alle våre vakre damer som gjør dette til daglig nokså nøkterne lokale til en virkelig festsal.

Vi har valgt å feire vårt 75-års jubileum med en virkelig stor familiefest i samhørighetens tegn. Det er den

store Ranheimsfamilie som i dag er benket om disse bord, og flere generasjoner er representert. 1100 personer er invitert, og jeg tenker at 950 har tatt imot innbydelsen. Mon tro om det noensinne har vært feiret en større familiefest i det gamle Trondheim? Men det blir ikke fest bare fordi vi er kommet sammen. Til fest hører mere enn pyntede gjester, dekorerte bord, god mat og drikke, musikk og underholdning. Bjørstjerne Bjørnson har sagt det slik: «Fest, fest — alene frie følelser kan holde fest.»

Med ønsket om at vi alle i kveld må bli fylt av slike edle følelser, er det vertskapetets mål å sørge for gjestenes lykke under dette tak, noe jeg ber dere alle må medvirke til.

Velkommen til bords!

Hovedtaleren direktør Kiør

Mine damer og herrer, kjære medarbeidere og gjester!

Jeg er meget glad over at jubileumsfesten har latt seg ordne på denne måten, således at vi alle er samlet i denne sal, og jeg er glad over å kunne si noen ord ved denne anledning og samtidig bringe dere alle en hilsen fra de øvrige styremedlemmer.

Aldri har vel så mange fra Ranheim vært benket til fest. Men så er det heller ikke noen ordinær begivenhet vi feirer — men bedriftens 75 års jubileum. Det skal ofte mindre enn et jubileum til som påskudd for fest, men et 75-års jubileum krever en fest, ikke for festens egen skyld, men for at vi en kort stund skal stoppe opp

og ta et blikk tilbake. Alle vi som sitter her i dag, og de som arbeidet på Ranheim før oss, har vært med å forme Ranheim Papirfabrik — ikke bare under fredelige og enige forhold, men også under interesseløstninger og strid. Men erfaringen har lært oss at det er langt mer som binder oss sammen enn som skiller, og vi må erkjenne at fremgang for bedriften betyr fremgang for hver enkelt av oss.

De 75 år har vært en kavalkade innen norsk industri. Vi må innrømme at det må ha vært noen pågangsløstne og uredde karer som ved begynnelsen av denne periode la iveri med reising av ny industri — og da til og med en så vidt komplisert produksjon som sulfatcellulose. Hjelpemidlene den gang var naturlig nok mangelfulle, og erfaring hadde man lite av. Det gikk da heller ikke noe storartet de første årene, og fabrikkene gikk fra hånd til hånd. De nuværende eiere kjøpte Ranheim i 1907, og der ble de følgende år foretatt betydelige utvidelser, så fabrikkene i 1912 hadde tre papirmaskiner og en tilsvarende cellulosefabrikk. Men papirkvalitet og produksjonsomkostninger utviklet seg ikke tilfredsstillende samtidig som konkurransen steg, og fabrikkene kom etter første verdenskrig i en meget vanskelig situasjon. Krisen ble skjerpet ved den valutapolitikk som ble ført av Norges Bank. Produksjonsinnskrenkning med derav følgende rasjonering av arbeidet var dessverre en tid ikke til å unngå. Imidlertid lyktes det omsider i 1932 å få i stand et samarbeid mellom Nordens kraftpapirfabrikker, hvorved de krigende konkurrenter ble forvandlet til samarbeidende kolleger. Dette snudde situasjonen, og det etablerte samarbeid har i årene som fulgte vært til uvurderlig nytte for vår industri. Samtidig har behovet for kraftpapir verden over øket enormt, hovedsakelig som følge av nye anvendelsesområder, og det foregår for tiden et vilt kapp løp mellom produksjonsøkning og forventede avsetningsmuligheter. Hvordan dette skal utvikle seg videre er ikke godt å si, men vi på Ranheim har benyttet denne konjunktur til å styrke vår konkurranseevne. Dette

arbeid pågår fremdeles, som dere vet vil en stor, ny papirmaskin komme i gang om et halvt års tid, og det er besluttet å gå til en større økning av cellulosefabrikkenes kapasitet.

På denne måte vil Ranheim bli en stadig større avtager av skogsvirke, og derved øke det kvantum som kan foredles her i distriktet.

Det gleder meg å kunne si i dag, at aldri har vi stått på et så vidt høyt teknisk nivå i forhold til våre konkurrenter som nå, aldri har våre produkter vært mere konkurransedyktige, våre ansattes faglige innsikt bedre. Men det gjelder fortsatt å være med i kappløpet, vi vet hvorledes våre konkurrenter og kolleger arbeider intenst på ytterligere konsolidering av sin stilling, la da også oss gjøre en innsats for faglig opplæring, for plikt-oppfyllende daglig arbeid, at vi kan produsere bedre og billigere enn andre så vi dermed beskytter vår arbeidsplass og de investerte verdier.

Det ligger nær å minnes alle dem i dag som har medvirket gjennom de 75 år til å bringe bedriften der den står. Men for det første er det så mange, både i høy og lav stilling — som gjennom tidene har ydet plikt-oppfyllende arbeid, at det er vanskelig å navngi noen og ikke forbigå andre. Vurderingen av den enkelte kan også være subjektivt preget, men ett navn ønsker jeg likevel å nevne: Brukseieringeniør Lauritz Jenssen, uten hvis initiativ det sannsynligvis ikke hadde vært noen cellulose- og papirfabrikk på Ranheim.

I tillegg til det gratiale og det Ranheims-fat som dere nå vil ha fått, har jeg den glede å kunne meddele at vårt styre har besluttet å innføre regulativ fra 1. januar 1960 for ytelse av pensjoner til funksjonærer og arbeidere. Dette innebærer ikke at våre pensjonsfond går over til pensjonskasser, men at bedriften påtar seg de årlige pensjonsutgifter uten medvirkning av de ansatte. I dårlige år for fabrikken kan det bli aktuelt å disponere noe av pensjonsfondenes avkastning, men normalt vil alle pensjonsutgifter bæres av bedriften.

Fordelene ved den nye ordning blir noe høyere pensjoner enn hittil, dertil

vil den enkelte vite hva han har å regne med.

Regulativet er under utarbeidelse i samarbeid med vår konsulent, og vil bli bekjentgjort senere i år.

Vi er dypt rørt og veldig takknemlig for de gaver som vi har fått til jubileet fra foreninger og institusjoner på Ranheim.

Jeg tror ingen vil ta meg det ille opp om jeg spesielt nevner gaven fra Ranheim Arbeidsmannsforening, som er et tydelig bevis på at det er mere som binder enn som skiller.

Jeg vil så gjerne få komme med en personlig bekjennelse. De 36 år som min hustru og jeg har fått virke her oppe, har lært oss å bli glade både i Trøndelag og trønderne. Naturen er vakker. Luften er ren, og befolkningen, trønderne, lærer man snart å sette pris på. De er reale, ærlige mennesker med utpreget sans for en egen humor. De er dyktige i sitt arbeid når de først kommer i gang, og de har en nedarvet kongelig bondekultur og tradisjon.

Ser vi på navnene på de ansatte her gjennom årene, så kan vi plasere deres opprinnelse i de fleste Trøndelagsbygder, og det er de samme slekter som går igjen generasjon etter generasjon, slik som vi har sett eksempler på i «Ranheims-Nytt». Ved våre besøk på Ranheim er det alltid en glede å se igjen de samme blide ansikter.

Det er ganske morsomt å kunne si at bedriftens styre i sin sammen-setning har fulgt den samme kontinuitet. Styret i dag består av medlemmer av de samme familier som i 1907 satt i styret, og et styremedlem i dag var til og med i styret allerede den gang.

Så kan jeg meddele at det er innløpet følgende telegram til meg fra Oslo:

«Vi ber deg bringe deltagerne i Ranheims jubileumsfest i dag vår hilsen med takk for godt utført arbeid hittil og med ønsket om en videre lykkelig utvikling i kommende årtier for bedriften og dens ansatte.

N. O. Young Fearnley.

S. A. Solberg.

Nils Astrup.»

Vi slutter oss til dette ønsket om en videre lykkelig utvikling i kommende årtier for bedriften og dens ansatte,

og vi drikker en skål for Ranheim Papirfabrikk, og denne skål retter jeg til hver enkelt av dere.

Fagforeningens formann Oddmund Faksvågs svartale.

Herr styrets formann,
ærede jubilanter,
mine damer og herrer.

På vegne av de innbudte her i kveld skal jeg få lov å takke for innbydelsen og ønske hjertelig til lykke med jubileet..

Det er mange ganger blitt hevdet like overfor meg, — dere har vel også hørt det, tenker jeg — at Ranheims-folk er så stedsbevisste. Et annet uttrykk, lokalpatriotisme, brukes også mye. Ja, jeg har til og med i offentlige forsamlinger fått høre at vi be-trakter oss selv og stedet, nærmest

som en «stat i staten». La det nå være som det vil med det — det er meget mulig at det er noe i det, — men at det skal være noe galt i det å ha slike følelser for heimstedet sitt, det protesterer jeg i mot. Vi er jo et forholdsvis lite industristed, med delvis felles interesser og problemer, og alle kjenner alle. Vi føler med hverandre om sorg og motgang skulle møte noen, og vi gleder oss når fru Fortuna gir noen av oss en ekstra overraskelse. En hyggelig begivenhet er vi deltakere i ikveld. Aldri har vel så mange med tilknytning til Ran-

heim og fabrikken vært benket til fest, i ordets videste betydning, folkefest.

75 år er ingen alder hverken i det ene eller annet henseendet i dag, med den rivende tekniske og vitenskapelige utvikling. Dog må det vel villig innrømmes at den eller de som har nådd denne alderen har trådt sine barnesko, og tillagt seg en viss livserfaring. Det er vel ingen grunn til å ta forbehold for en slik antagelse når det gjelder jubilanten her i kveld. Den eller de av dere som sitter her i salen, som gjennom en lang arbeidsdag i bedriften har fulgt utviklingen, og som i tankene og minnet kan gå 40-50-60 år, ja kanskje enda lengre tilbake i tida, kan vel bedre enn noen annen danne seg et bilde av utviklinga som har foregått i disse 75 åra. Dette har ikke gjort seg sjøl, det har ganske logisk fulgt forholdene ellers i landet vårt og verden for øvrig, og stilt krav til hver enkelt, både bedriftens eiere og ansatte. Så greitt har det nok sikkert ikke beståddig vært, hverken for den ene eller den andre. Enhver begynnelse er som regel vanskelig, det fikk nok sikkert de som tok initiativet til å skape det som er blitt Ranheim Papirfabrik, — og ikke minst de som hadde sitt daglige virke der — erfare. Interessesmotsetninger, konjunkturer og mye, mye annet har forståelig nok spilt en ganske vesentlig rolle. Lang arbeidsdag, dårlige lokaliteter og sanitære forhold, lita betaling og usikre arbeidsforhold. Dette ikke spesielt for Ranheim, men det var faktisk forholdene innen industrien for bare noen årtier siden. Vel, vi har heldigvis lagt disse forholdene bak oss og ingen ønsker dem tilbake. Uten at dere må tillegge meg noen som helst mistanke om agitasjonshensikter i forbindelse med det forestående valget, gjør man vel ingen urett om man sier at den sikreste og mest positive utviklinga har foregått etter krigen. Årsaken?

Ja, se det er det vel ikke sikkert vi blir enige om, så la oss for all del ikke analysere den.

Nei, la oss snakke om noe mere trivelig. I kveld er det fest, og det er Ranheim som fester. Det som har skapt Ranheim, og opp gjennom årene har utviklet stedet til det det er blitt, er vel uten tvil fabrikken. Den er selve livsnerven for stedet, og for alle oss som har vårt daglige virke der. Når det gjelder spørsmålet trivsel og gode hygieniske forhold, må man vel ha lov til å si at vi er kommet langt. Det er blitt en pen bedrift, trivelige lokaler og ikke minst vakre omgivelser. Forskjellig grisarbeid under mindre trivelige forhold kan nok forekomme i dag også, men disse jobbene er heldigvis i sterkt avtagende, forhåpentlig forsvinner de helt om ikke så alt for lenge.

Ellers vil jeg få lov til å presisere og samtidig takke for de forskjellige sosiale gode som er blitt oss til del. Jeg tenker da på pensjonsfondet, feriehjemmet, stønad til boligbyggingen etter krigen og forskjellige andre ting, og det ferskeste, om en skal si det slik, jubileumsgaven. Den takken retter jeg til styrets formann, hr. direktør Kiær, og jeg håper han bringer den videre til de av styrets medlemmer som ikke er til stede her i kveld.

Så står det tilbake å ønske at bedriften må utvikle seg i pakt med tida, at de som står som ledelse utnytter de muligheter som gis til videre utbygging og modernisering, så skal vi som står i den direkte produksjon gjøre vårt til at bedriften kan bli så konkurransedyktig som mulig. Så håper vi at vi også i åra fremover må få anledning til å puste i ranheimslukt. Den er bitter for byfolk og langveisfarende, for oss betyr den arbeid og eksistensmuligheter.

Ei herlig lukt!

*Disponent Ellingsen taler
for medaljorene.*

Mine damer og herrer!

Ved ethvert stor-arrangement her i Norge har vi en fast post, og en ekstra festlig post på programmet: Det er noen som blir gjenstand for spesiell oppmerksomhet, som blir dekorert for lang og tro tjeneste.

Jubileet i dag er en stor historie, og følgelig er det et stort antall som har gjort seg fortjent til en ekstra honnør. Riktignok har ingen av dem arbeidet på Ranheim i alle 75 år. Det fant vi ut ved nærmere overveielse ville være et stritt forlangende. Men vi har 9 mann som har vært hos oss i 50 år!

Vi har nærmere 40 karer som har unnagjort de første 30 år og vel så det! Nå skal vi selv se og høre og erkjenne at det er en utsøkt samling av kjente og ypperlige ranheimsnavn som ropes fram foran fronten.

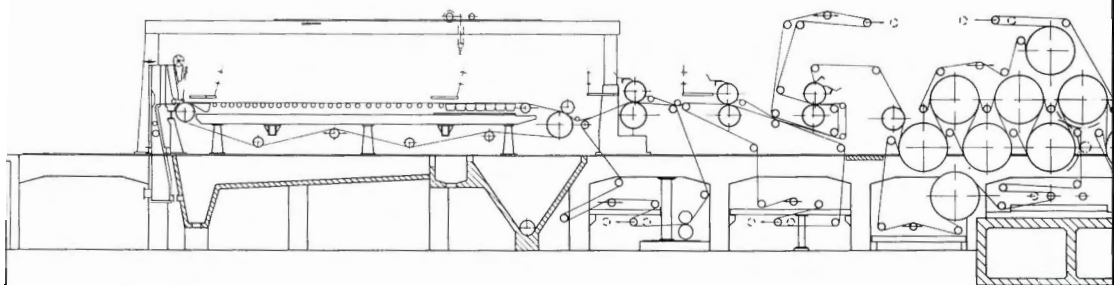
En bedrift, en fabrikk består ikke bare av bygninger og maskiner. Menesker må også til, og etterhvert vil disse gi stedet sitt særpreg og det som også kalles atmosfære. Cellulose- og papirfabrikkene rundt om i hele Norden er nokså like. Høye skorstener, sodahus- og kokeribygninger og de noe lavere og lange maskinhaller. Arbeidsoppgavene er også stort sett de samme. Men kommer vi innenfor og treffer menneskene, er de likevel nokså forskjellige, fra sjefene og nedover i rekkene. Kroner, tonn og meter er like, men heldigvis ikke menneskene.

Noe liknende kan sies om hjem, restauranter, hoteller, kunstgallerier og museer. Midt i all omskiftelighet finner vi en kjerne som består, en kvalitet som varer, en egen tone som klinger. Ranheim Papirfabrik har all grunn til å hedre sitt faste galleri og hylle de mange som ved sin innsats har underbygget vår stabilitet. Det er mange tilreisende fra inn- og utland som nettopp har gjort meg oppmerksom på at meget av suksessen på Ranheim må skyldes at der er mange eldre og dyktige folk som er glade i stedet og liker sitt arbeid. Lenge før det engelske uttrykk «teamwork» kom i bruk, forsto de at et godt samarbeid må til. De visste at et hus som er splidaktig med seg selv, uvegerlig må gå til grunne.

Jeg har den ære og glede å anmode fru direktør Kiær å foreta den høytidelige handling. Så må jeg be veteranene om å komme frem.

Og vi andre, vi skal sannelig applaudere hver enkelt, og samle krefter til det store hurra når alle medaljene er vel i havn!

Ranheims nye kombinerte

I «Ranheims-Nytt» nr. 1, mars 1957, orienterte disponert Overvæn om vår nye kombinerte kraftpapirmaskin.

Når dette skrives har allerede to monterer fra Thune vært i sving siden begynnelsen av oktober d. å. med montasjen.

Å kunne si bestemt når maskinen er klar for produksjon, er ikke mulig i skrivende stund, men alle kluter settes til for å greie monteringen så hurtig som mulig.

Parallelt med bearbeidingen av selve papirmaskinen, har vi hatt en god del strev med utformingen av massesystemet foran papirmaskinen. Massesystemet benevnes på engelsk gjerne «Stock & White Water System» eller også kort og godt «Flytskjemaet».

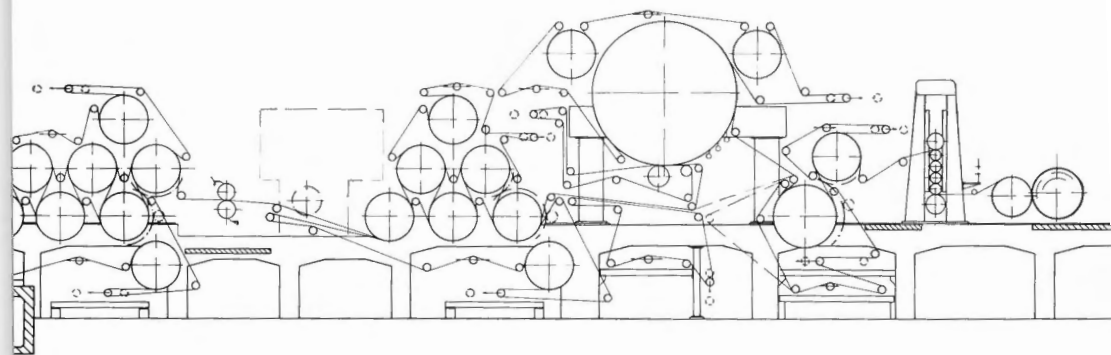
Utformingen av flytskjemaet er meget avgjørende for en papirmaskin, og det fremkom forskjellige alternativer som ble inngående diskutert og gjennomgått, inntil det ble bestemt at vi skulle rådspørre en svensk ekspert, professor Börje Steenberg ved Svenska Trädforskningsinstitutet i Stockholm.

Ved besøk her gikk professor Steenberg igjennom våre forslag og kom til slutt frem til en utforming av flytskjemaet, i store trekk slik som det nå foreligger.

Fra papirmaskinførerens plass ved våtenden skal vi ved hjelp av et grafisk panel kunne følge og kontrollere hele flytskjemaet fra hollenderiet og frem over papirmaskinens wireparti og pressparti. Det grafiske panel skal utstyres med signallamper og ampèremetre som viser at de forskjellige motorer er i sving, foruten en del trykknapper for start og stopp av de forskjellige mindre motorer.

Tenker vi oss i papirmaskinførerens sted og ser på fig. 1, vil vi få et bilde av hvordan massen går gjennom systemet. Bildet blir selvfølgelig ikke så livaktig som i virkeligheten, for vi mangler jo lys på alle signallamper og utslag på ampèremeterne, men vi må forsøke å se det hele for oss likevel.

Nederst til venstre ser vi de tre 200 hk. Reistenmøller som allerede er montert i hollenderiets 2nen etasje. Massen kommer inn i rørledningen, som er antydnet lengst til venstre, og passerer gjennom de første to Reistenmøllene parallelt. Disse har for øvrig basaltlava-garnityr. Videre går massen i serie igjennom den tredje Reistenmøllen, som har stål-garnityr. For å holde konstant nivå i det etterfølgende 50 kbm malekar har vi satt inn en nivåstyrt i masseledningen foran Reistenmøllene.

kraftpapirmaskin - P.M. V.

Etter Reistenmøllene og malekaret kommer papirmaskinens første konsistensregulator. Denne er av type Arca slik vi kjenner den bl. a. fra vår PM. IV. De to 285 hk Jordanmøller som da følger, er allerede på plass i vår gamle pappmaskinsal.

Utløpet fra Jordanmøllenes nivå styres fra en nivåkasse før primarmassen går ned til de to 14 km maskinkar lengere ned til høyre på skjemaet. Maskinkarene er utformet med kraftige propellere og med skillevegg for sirkulasjonens del. Det er forutsetningen at kun ett maskinkar skal benyttes ad gangen.

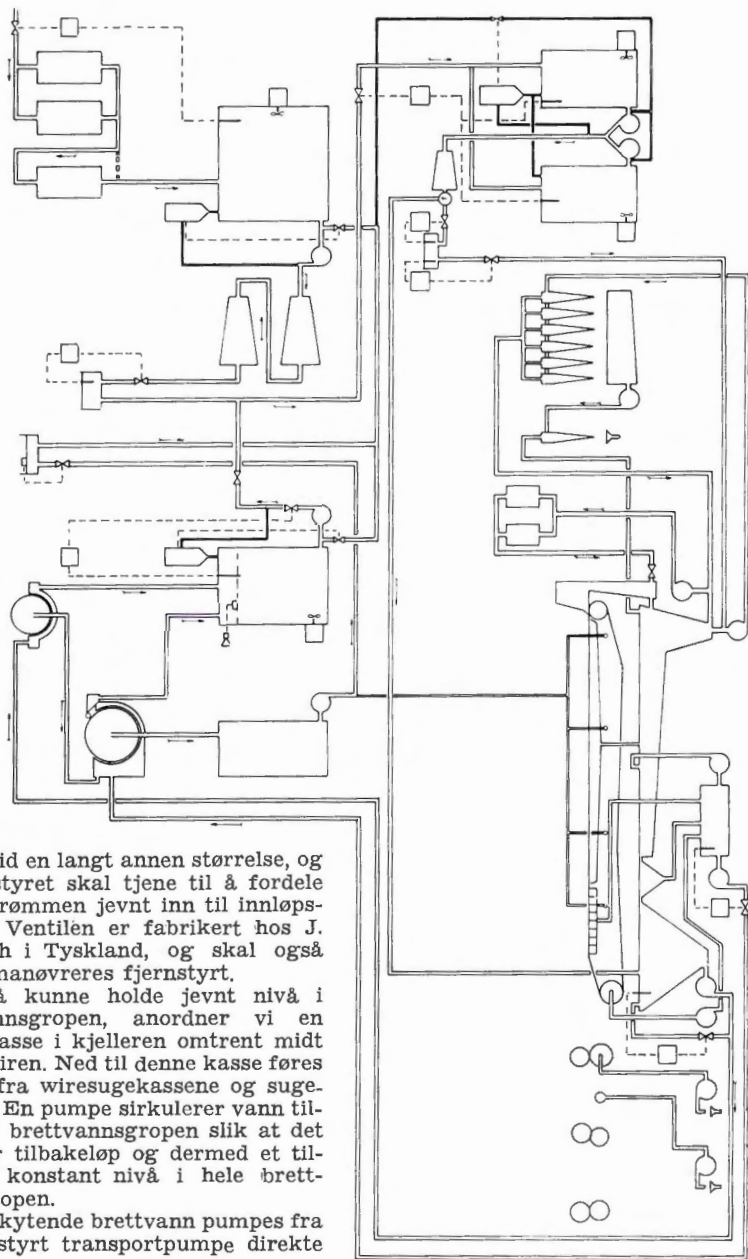
Nivåstyring av maskinkarene skjer på samme måte som for malekaret, med en nivåstyrt ventil i rørledningen til karene. Konsistensregulering nr. 2 kommer etter maskinkarenes transportpumpe. Denne konsistensregulator skal utjevne eventuelle uregelmessigheter i konsistensen før massen sendes gjennom en etterfølgende 75 hk Refiner slik vi kjenner den fra våre andre maskiner, og videre til en Kålle gramvektsreguleringskasse. — Denne regulator har nivåstyrt ventil foran og etter kassen, og gramvekten kan bestemmes ved å regulere nivåforskjellen mellom en skillevegg med spalte. Hele reguleringen skal kunne skje fra det grafiske panel. Fra gram-

vektsreguleringskassen går massen direkte til sugesiden av 1ste trinn centricleanerpumpe. Dette er en Pumpe som plasseres direkte på brettvannsgropen i kjelleren. Ved at pumpen er dimensjonert for en mengde av 6500 l pr. minutt, vil 1ste trinn centricleaner alltid få denne mengde å arbeide med. Variasjoner i gramvekten vil gi utslag i konsistensen gjennom 1. trinn. Etter 1. trinn centricleaner går massen til siste fortynningspumpe, som også står i kjelleren, direkte på brettvannsgropen. Denne Pumpe er en spesialpumpe som leveres av firma Black-Clawson i England, og er utstyrt med dobbelt løpehjul som er noe forstilt for å unngå store pulsasjoner.

Opprinnelig var papirmaskinen tenkt igangkjørt uten siler, men etter de nyeste erfaringer har vi bestilt 2 såkalte «Selectifier Screens», også levert av Black-Clawson. Dette er siler som arbeider i et lukket væskesystem under trykk og plasseres i systemet etter siste fortynningspumpe og foran en såkalt «Pæreventil» like foran innløpskassen.

«Pæreventilen har fått sitt navn etter en vanlig pære slik vi kjenner den fra fruktbutikken, da formen er den samme. Den «pæreventil» som blir bygd inn foran innløpskassen har

Flytskjemaet. Fig. 1.

imidlertid en langt annen størrelse, og hele utstyret skal tjene til å fordele massestrømmen jevnt inn til innløpskassen. Ventilen er fabrikkert hos J. M. Voith i Tyskland, og skal også kunne manøvreres fjernstyrt.

For å kunne holde jevnt nivå i brettvannsgropen, anordner vi en pumpekasse i kjelleren omtrent midt under wiren. Ned til denne kasse føres vannet fra wiresugekassene og sugegusken. En pumpe sirkulerer vann tilbake til brettvannsgropen slik at det alltid er tilbakeløp og dermed et tilnærmet konstant nivå i hele brettvannsgropen.

Overskytende brettvann pumpes fra en nivåstyrt transportpumpe direkte

opp til Wacofilter for fibergjenvinning.

Guskgruppen får likeledes sin nivåstyrte transportpumpe med tilbakeløp til guskgruppen og opp over en fortykker og videre til Wacofilter.

Den gjenvunne fibermengde går til et ca. 40 kbm stort utskuddskar og føres derfra sammen med primamasen tilbake til maskinen.

Bakvannet går til en separat bakvannstank og pumpes herfra til spritsrør i wiren og til konsistensregulatorene.

I kjelleren under glitten vil det bli montert en utskuddsoppløser, og utskuddet tenkes ført via guskgruppen over fortykker og Wacofilter for gjenvinning. M. a. o. vil vi forsøke å holde vår nye papirmaskins gjenvinningsanlegg adskilt fra våre andre maskiner.

Etter å ha utarbeidet og detaljert flytskjemaet slik som ovenfor beskrevet, har vi hatt fornøyelsen av å høre at mange av de nyere papirmaskiner ute i verden har flytskjemaer prinsipielt overensstemmende med vårt. Dette skulle jo borge for en vellykket løsning.

Når det gjelder selve papirmaskinen, har spesielt tørkepartiet undergått en del forandring. Ser vi på fig. 2, gir den et bilde av maskinen slik den nå blir montert. Etter presspartiet kommer først to grupper, hver med 6 tørkesylindere og 2 filttørkesylindere, alle med diameter 1500 mm.

Yankeesylinderen — som for øvrig hadde en vellykket transport i juni måned d. å. — blir utstyrt med 2 filttørkesylindere og 1 anpressvals.

En tørkesylinder med 2 m diam. samt en 1.5 m kjølevals kommer umiddelbart foran glitten.

Glitten utstyres med 6 kraftige valser med mulighet for montering av ytterligere 2 valser, og til slutt kommer Pope opprullingen.

Når det gjelder rullmaskinen, hadde vi opprinnelig bestilt en konvensjonell rullmaskin fra Jagenberg, tilsvarende rullmaskinen for vår P.M. II og IV, men denne bestilling er senere forandret til å gjelde en moderne pressluft rullmaskin som Jagenberg i mellomtiden er kommet frem til. Rull-

maskinen skal drives fra en 100 hk turbin som vi tidligere har anvendt for en av våre gamle flishuggere.

Damp- og kondensatanlegget for en papirmaskin av denne type er et problem for seg. På eldre papirmaskiner ble som regel kun én damptrykkregulator installert for å holde damptrykket konstant til alle tørkesylindrerne. Tømming av sylindrerne og differansetrykket over de forskjellige tørkegrupper ble mer eller mindre tilfeldig, og liten oppmerksomhet ble viet denne del av papirmaskinene. I og med større maskiner med større tørkepartier og derav følgende større dampforbruk, steg kravet til bedre regulerings- og overvåkingssystemer også for tørkegruppene.

Dampfordelingsstokken får hele 4 reguleringsventiler for damp til de forskjellige grupper. Flashdampen fra de grupper som får friskdamp ledes via kombinerte dampavskillere og kondensatpoter til sylindrer som ligger nærmere presspartiet.

På denne måte utnyttes mest mulig av dampens varme, men det kreves en kondensator og en vakuumpumpe for kondensatet ut fra de sylindrer som får flashdamp.

Ideen med en slik kobling er å holde den riktige sylindertemperatur gjennom hele tørkepartiet, og systemet kan utbygges videre slik at pådrag av damp kan styres avhengig av maskinhastigheten og ønsket tørrstoff i papiret etter tørkepartiet.

Til å begynne med må imidlertid «tørkeren» styre de forannevnte regulatorer, avhengig av de kvaliteter som kjøres på maskinen.

Varmegjenvinnings- og ventilasjonsanlegg.

Når vi tilfører damp til tørkesylindrerne og papirbanen passerer mellom tørkefiltene og sylinderflatene, avdrives en hel del vann. Ved denne prosess dannes het våtluft som samles i hetten over tørkesylindrerne og fjernes ved hjelp av kraftige våtluftvifter. Den avgående luften passerer imidlertid først varmegjenvinningsbatteriene hvor vi tar vare på varmen og anven-

der denne til oppvarming av inngående friskluft.

Luftomsetningen i en moderne papirmaskin er anseelig stor, slik at anleggene blir ganske ruvende.

For vår nye maskin blir det installert to like varmegjenvinningsbatterier oppe på taket.

For å skaffe tilstrekkelig frisk luft ned til himlingen over maskinen og til kjelleren, blir det plassert 3 friskluftvifter på taket i forbindelse med gjenvinningsbatteriene.

På grunn av at vi har avsatt en åpen plass etter de to første tørkegruppene for senere installasjoner, blir hetten over maskinen delt i to. Dette får imidlertid ingen betydning rent ventilasjonsmessig, da de to forannevnte varmegjenvinningsbatterier anordnes slik at de skal kunne hjelpe hverandre, avhengig av hvordan maskinen blir kjørt.

Det elektriske anlegg.

For å drive en papirmaskin med tilbehør kreves mange forskjellige elektriske motorer. For selve driften av maskinen vil det bli montert et likestrøms omformeraggregat i trafostasjonen, som allerede er bygd på nordsiden av den nye papirmaskinsal. Fra omformeraggregatet vil likestrøm bli sendt ut til 3 likestrømsmotorer som driver selve papirmaskinen. Moderne kontaktorer og styrkeknapper blir montert separat for likestrømmen.

For å skaffe strøm til alle de forskjellige 220 Volts motorer blir det bygd et stort fordelingsstativ i samme rom som omformeraggregatet. Fra dette stativ vil så de forskjellige kabelkurser bli ført, for de større sleperingsmotorer direkte til det sted hvor motorene er plassert, men for de mindre kortsluttmotorer vil hovedkurser bli lagt til et separat rom for samtlige sikringer og kontakter. Fordelen ved et slikt rom er at elektrikerne da har det meste utstyr samlet på ett sted og bekvemt kan rette på eventuelle feil.

Maskinens totale kraftforbruk vil ligge på ca. 1200 kW fordelt på ca. 80 forskjellige større og mindre motorer.

De bygningsmessige arbeider

har vært omfattende og svært kompliserte. Vi vet fra tidligere at byggrunnen her på Ranheim ikke er den beste. Før vi overhodet satte i gang projektering av bygget, ble det foretatt inngående grunnundersøkelser. Dere har vel alle lagt merke til noen mystiske karer som fra tid til annen arbeider med å presse lange bor ned gjennom jorden. Det arbeidet disse karene gjør er av helt avgjørende betydning for fundamenteringen og dimensjoneringen av bygg- og maskinfundamenter.

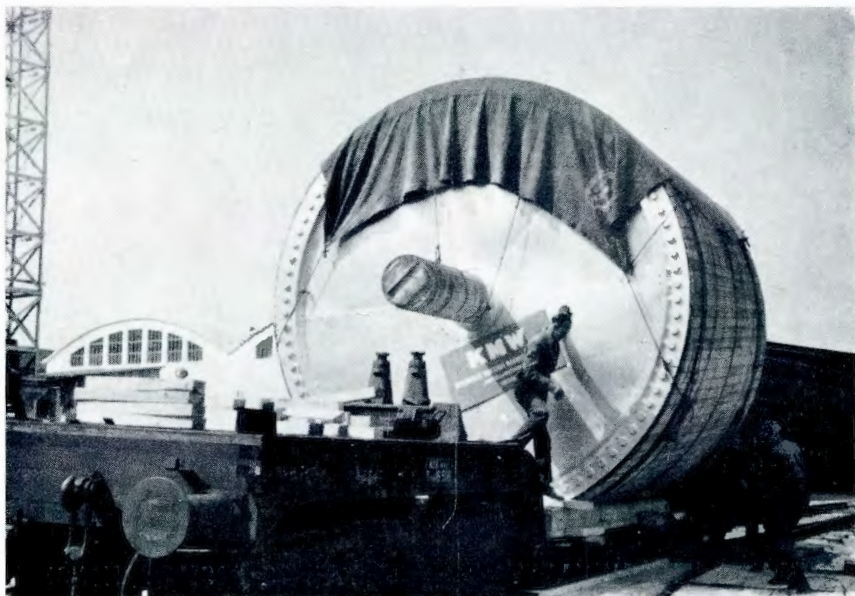
Resultatene fra bore- og prøveundersøkelsene fra P.M. V's nye sal ble inngående behandlet av Jernbanens ekspert, geolog, ingeniør Rosenlund, og en rapport fra ham dannet grunnlaget for tillatte belastninger på grunnen.

Som vi på forhånd fryktet, sa geologen bl. a. i sin rapport at grunnforholdene var sterkt varierende både med hensyn til sammensetning og fasthet. Moréneleire og kvikkleire var således de dominerende jordarter. Moréneleiren er en dårlig sortert jordart som inneholder grus og sand i sterkt vekslende mengder. Romvekten er høy, vanligvis omkring 2.2 t/m^3 . Vanninnholdet er lavt og jordarten er lite sammenpressbar. Grusinnholdet forårsaket at det nesten var umulig å ta prøver som ikke var beskadiget, oftest var prøvene omrørt.

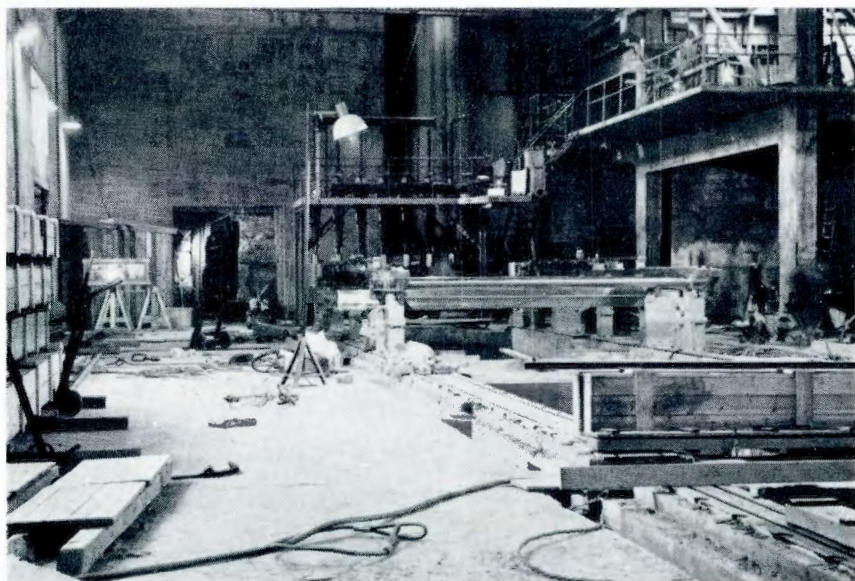
Imidlertid ble de tillatte belastninger — basert på hel plate under bygget — fastsatt til maksimum 10 t/m^2 for byggets vestre del, og maksimum 7 t/m^2 for østre halvdel, altså relativt små belastninger, slik som vi dessverre er vant til her på Ranheim.

Våre bygningstekniske konsulenter og vår entreprenør har imidlertid greidd å reise et forsvarlig bygg på grunnen, og mønsåskransen har allerede vært på taket. Det er da bare å håpe at vi ikke får setninger i grunnen, som kan influere på maskinens fundamenter.

Når vi til slutt nevner at anlegget vil få like pen behandling innvendig og utvendig som våre andre avdelinger, og at muligens våre gartnere vil gjøre det hyggelig og pent utenfor,

Yankeesynderen til P.M. V.

Monteringen av våtpartiet er begynt.

tror vi nok at en pen tilvekst til vår fabrikk snart er bragt lykkelig i havn.

Hele anlegget er beregnet til 12 mill. kroner. Det er umulig å nevne alle de forskjellige leverandører som står bak anlegget, men de viktigste er:

Papirmaskinen: A/S Thunes mek. Værksted og Karlstads Mek Verkstad når det gjelder yankeesylinder, ettertrikesylinder og vakuumpumper.

Reistenmøller: Industritechnik

Jordanmøller: J. M. Voith.

Massepumper: A/S Myrens Verksted.

Konsistensregulatorer: A.B. Arca Regulatorer.

Nivå- og gramvektregulering: A.B. Källe Regulatorer.

Centricleaner-anlegg: Bauer.

Centricleaner-pumper: Hartmann & Egger.

Siler og fortynningspumpe: Black Clawson.

Elektrisk drift, motorer, igangsettere: NEBB

Varmegjenvinning: A.B. Svenska Fläktfabriken.

Sugevalser: O. Dörries.

Rullmaskin: Jagenberg.

Massekar: Elektrisk sveising

Wacofilter: Wallquist & Co.

Løpekraner: Sverre Munck

Masse- og dampventiler: Westad Armaturfabrik.

Bygningsmessige konstruksjoner:

Rådgivende ingeniører Harboe og Leganger

med utførende entreprenør:

A/S Trondhjems Cementstøberi & Entreprenørforretning.

26. oktober 1959.

Harry Roger Olaussen.

OMKRING JUBILEET

Straks etter jubileet kom dette brevet adressert til:

75-års Jublant

Ranheim Papirfabrik, Ranheim.

Herr jublant, Hilser deg med de 75 år. Da jeg holder Adressa, så jeg og leste, og kom til å tenke på da jeg arbeidet der. Da var jeg i 13-14-årsalderen. Nu er jeg 85. Vi reiste med toget til Ranheim for å ta flisen ut av papiret, og brukte en liten kniv, og så hadde vi akkurat som musikerne stativ og lampe under. Det var moro for os unger, fik jo reise frit med toget, men vi maatte ha kupé for os selv, for vi lugtet.

Undertegnede fik slik lyst til og sende dette minde. Min bror Karl Olsen Malvik var jo i Sodahuset og har vært i fabrikken i mange aar.

Ja, saa ber jeg om undskyldning.

Hilsen med fortsat lykke.

Anna Schei.

Telegram til festen fra Kirknesvåg Sagbruk:

Gratulerer med 75 år på «baken».

NIDAROS BISKOP HILSER

Jeg vil gjerne få bringe Ranheim Papirfabrik, dens ledelse og dens arbeidere min hjertelige lykkønskning i anledning jubileet.

I snart 40 år har jeg fulgt utviklingen i industrisamfunnet Ranheim. Jeg var også selv med da Ranheim kirke ble innviet. Det har vært en glede å se hvordan det sosiale, kulturelle og kirkelige liv har fått utfolde seg innenfor denne store bedrift. Dette takker jeg for.

Jeg håper at dette gode samarbeid må fortsette i de år som kommer, til gagn for helheten, for det hele samfunn.

Nidaros bispestol 5/9 1957.

Arne Fjellbu.

(Fra «Din kirke»)

RETTELSE:

På side 32 i forrige nr. under bildet av de kvinnelige arbeidere 1913 er et navn blitt til Marit Leikvold. Det skal være Marit Kirkvold.

Side 50: Under bildet av mannlige arbeidere står det at i annen rekke er de 4 første ukjente. Vi har fått rede på at nr. 1 er avdøde Anders Olsen, Charlottenlund.

Treforedling som skolestil

Noen av skribentene.

Ei tid før Ranheim Papirfabriks 75-årsjubileum fikk et par klasser (6. og 7.) ved Ranheim folkeskole som stiloppgave å skrive om fabrikken og papirframstilling.

Elevene tegnet til stilene. Siden samlet de stiler og tegninger og bandt dem inn til ei bok. Denne boka skal etter hva skolestyrer Hongset sier, redaksjonskomiteen få som gave. Vi takker elever og lærere. Boka skal bli oppbevart i Ranheims-Nytt's arkiv eller i fabrikkens bibliotek.

Vi har tenkt å offentliggjøre noe i «R-N». Helst ville vi ha gjengitt alt, både stilene og illustrasjonene, men enhver skikkelig avis har noe som heter plassmangel. Også vi har det. Vi har holdt oss åndsverkløven etterrettelig og forespurt om tillatelse til å offentliggjøre.

Alle stilene er gode, og de forskjellige elever har sin egen særpregede

måte å fortelle på. Vi har derfor etter loddtrekning tatt ut en stil som vi gjengir i sin helhet. Den heter:

Fabrikkpipa forteller

Hvis fabrikkpipa kunne snakke, måtte det bli omtrent slik:

Jeg ble ferdig for 43 år siden på Ranheim Teglverk. Leira som er i meg, er fraktet på vagger fra Hitra på Ranheim. Så ble jeg eltet, malt og brent til teglstein på teglverket her. Det ble satt mange menn til å grave ut der jeg skulle stå. Men det var dårlig bunn. Det var ikke den fine betongen som finnes i dag, derfor ble det lagt ut tømmerflåter under meg. De ble kryssset i 5—6 lag for at de skulle bære tyngden. Jeg har en vekt på 11 kg pr. cm². Tverrmålet mitt er på ca. 2.2 m. Så du skjønner jeg er ingen

smågutt i vekt. Så kom det en spesialist for å mure meg opp. Han fikk med seg mange mann fra Ranheim og ellers mange murere. Stein og mørtel ble heist opp i meg. Så ble jeg murt opp i en høyde av 73 meter. Det ble satt opp lynavleder på toppen med ledning ned til jorda. Lynet har slått ned i meg mange ganger, men lynavlederen har reddet meg. Da jeg var ferdig, heiste de det norske flagg på toppen. I sterk storm kan jeg svaie til sidene opp til en meter på toppen. Derfor har jeg slått sprekker her og der. De har slått svære jernband rundt meg på disse steder for å holde meg sammen. De som har satt på disse båndene, har hatt mange tusen kroner for å gjøre det. Det er nemlig ikke hver manns sak å gå opp utvendig på meg. Faller de ned, faller de bare én gang. Det er jernhaker til å gå i både utvendig og innvendig. Jeg har hatt tre brødre, men de var så små av vekst at de nådde ikke opp i lufttrekken. Derfor ble jeg plasert slik at hele fyringskomplekset kunne bruke meg.

Du må tro jeg har sett fabrikken vokse i disse årene. Det er det fjerde sodahuset i min tid. De andre ble for små. Og det er det andre fyrhuset. Ellers er papirfabrikken vokset fra 1 papirmaskin til nesten 5. Produksjonen er fordoblet flere ganger siden jeg ble til. Og det moderniseres rundt meg til stadighet. Det er visst bare jeg som ser ut til å følge med tiden. Jeg kan jo av og til slå en sprekk av alderdomssvakhet, men da kommer det bare en spesialist og slår et eller flere jernbånd rundt meg, så er jeg i fin form igjen.

Om ca. 14 dager feirer fabrikken 75 års jubileum. Arbeidere og funksjonærer er innbudt til fest i Prinsen Hotell i Trondheim. Det er bare jeg som må stå hvor jeg står, men jeg slipper å ryke den dagen. Søndagskvelden må jeg til å ryke igjen. Jeg håper jeg får fortsette å ryke til glede og gagn for Ranheims befolkning i tida framover. Gratulerer!

Utdrag fra en del stiler

En begynner stilen slik:

«Bak uthuset vårt lå det en stor haug med rask. Det var nettopp kommet en brun papirpose blåsende dit, og den var da selvfølgelig midtpunktet. «Tenk,» sa den, og så seg rundt om i flokken av gamle hermetikkbokser og annet gammelt rask. «For ca. et år siden var jeg et stort frodig grantre.» «Hvordan kan det ha seg at du er en papirpose nå da?» spurte den ene hermetikkboksen.

Og så får vi høre om hele prosessen fra tre til papir.

Neste tar som utgangspunkt en historie om Petter bærplukker som har «Ranheim Kraft» rundt nistematen, og da han skal spise —

Da begynte papiret å snakke. — «Har du lyst til å høre om hvordan jeg ble til papir, Petter?»

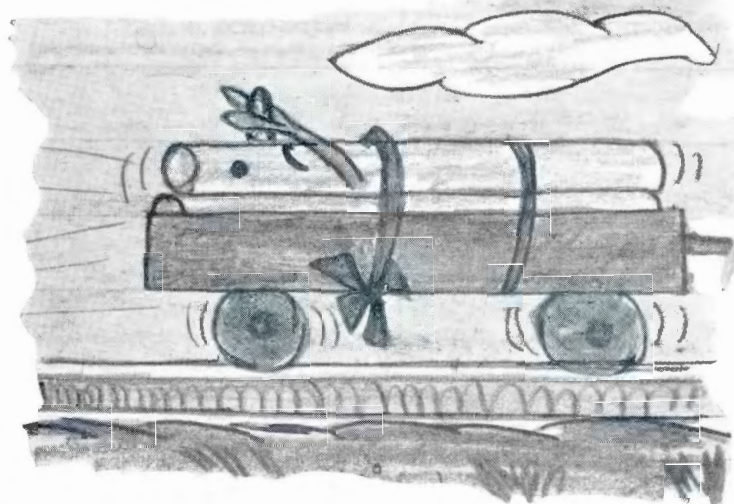

«Å ja,» svarte Petter, «det har jeg alltid hatt lyst til å høre om».

«Engang var jeg et frø i en gran-kongle. Men en vårdag kom vinden og blåste meg langt, langt bort. Jeg fikk øye på en fin plass, og så ba jeg vinden om å slippe meg ned der. Så kom jeg ned i jorda og vokste opp til et tre.»

Og her har vi en typisk representant for tidens ungdom i frisk uttrykks-måte:

En fredag for noen uker siden fikk vi to stiloppgaver om fabrikkene på skolen. Først hadde jeg ikke peiling på hva jeg skulle skrive, men så kom jeg på at jeg kunne ta meg en tur på «Solemshaugen» for å pumpe Solem.»

Og senere i stilen:

«Et lokomotiv puffa oss opp til hoggeriet. Der ble jeg hogd i små biter. Så ble jeg blåst gjennom ei svær renne opp i en kjel. Skal si det var nifst! I kjelen ble jeg kokt sammen med lut og forskjellig anna. Etter utallige prosesser var jeg så bløt på pæra at jeg nesten ikke kunne tenke klart. Men nå forsto jeg hvorfor det stinka så fælt, for nå hadde jeg vært gjennom det sjøl. Så rant jeg bort til en maskin med deilige varme valser. Jeg ble tørre etter hvert som jeg rulla bortover. Så ble jeg og flere andre til en svær rull.»

En annen lar en rull på papirlageret fortelle sin historie:

Her står jeg, en stor rull papir som snart skal sendes ut i verden. Jeg var engang ei prektig gran som sto langt inne i skogen. Nå vil jeg fortelle om hvordan jeg kunne bli til papir —

Atter en annen tar som utgangspunkt en Ranitplate.

«Jeg er en Ranitplate. Jeg skal nå fortelle hva jeg måtte gå igjennom for å bli hva jeg er, fra et ganske alminnelig grantre.

Det var en fin sommerdag. Solen skinte, og fuglene satt i trærne og trallet. Jeg sto og solte meg da det kom en mann bortover mot meg. Det gikk som en skjelve gjennom meg da han tok opp en blinkøks han hadde i sekken sin. Der hevet han øksa og laget et stort arr på leggen min. Au, så vondt det gjorde! — — »

Så får vi en som spekulerer på hvor det blir av alt papiret som sendes fra Ranheim, og det ville nok mange av oss som arbeider ved bedriften, også gjerne vite — —

«En ettermiddag ut på vinteren spurte far meg om jeg var ferdig med

leksene. Jeg svarte at alle fagene vi skulle ha på skolen neste dag, lå pent på plassen sin i hodet mitt, klar til å bli ramset opp. Da sa far at hvis det var som jeg sa, skulle han ta meg med på en tur på kartet, så jeg kunne bli litt bedre orientert om hvor fabrikkens sender alt papiret og mye annet av det den lager — — »

Og hør på skildringa av våren og tømmerfløtinga i denne stilen:

«Endelig kom våren, og sola begynte å varme. Vi (det gjelder tømmerstokkene) hadde vennet oss til den nye tilværelsen, og vi var ikke lenger så triste. Snøen begynte å smelte, og mose og jord tittet fram enkelte steder. Elva vokste og ble stor og bred av alt isvannet. Så kom menneskene tilbake. De heldte oss ut i elva. «Hjelp, nå drukner jeg,» tenkte jeg forskrekket. Men tenk, jeg fløt! Strømmen drev oss nedover elva. Jeg syntes det var ganske behagelig å ligge og flyte i vannet — — »

Det lyriske innslag mangler heller ikke: — —

«Jeg er så veldig glad,
ja, meg vil ingen ha.
Tra - la - la - la - la - la

Et lite grantre sto og sang dette mens hun så på forstmesteren gikk omkring og blinka trærne rundt omkring henne. Hun syntes nok det var trist at så mange av de beste venninnene hennes skulle hogges — — »

At elevene ved omvisning i fabrikkens er våkne, beviser begynnelsen på denne stilen:

«Vel.» sa Møller, «vi begynner ved hoggeriet.»

Denne setningen har overingeniør Møller sikkert brukt noen ganger ved omvisninger. Eleven forteller godt. Hør her om kokeriet og papirmaskinene:

«Da kjente jeg plutselig en varm luft som kom imot meg, og skjønte at jeg virkelig var i kokeriet. Rent tropisk var det, men det var mange vifter og drikkefontener der, så arbeiderne ikke skulle bli negrer til slutt. — Så gikk vi til papirmaskinene.

Der var det ganske varmt, og i papirmaskinrommet var det så varmt som i glohaugen. Det var underlig å se hvordan papiret smøg seg mellom sylindrene, og den største av dem alle var så stor at det nesten ikke var til å tru. Den var flere meter høy. Det var en ekte kubikksjarmør, det!

Men prøvetakeren på prøverommet hadde kanskje imponert ham mest:

«Mannen forklarte at hvis stripene på papiret var på langs, var det dobbelt så sterkt som når de var på tvers. Vi fikk ikke tid til å se alt. For min del syntes jeg at jeg hadde sett mye, men dette med de sterke strimlene får meg til å tenke at fabrikkens heter ikke Ranheim Kraft for ingenting.»

Flere elever forteller fra den gamle tida på Ranheim, f. eks. at «Der hvor fabrikkens ble lagt, var det en pen park med hasselbusker — —» «Skorsteinen var ikke høyere enn det nye sodahuset.» — — «Ved brua satt de (arbeiderne) og barket tømmeret. De hadde 12 timers arbeidsdag. Noen ganger kom kona med mat.»

Men tida gikk. Og nå forteller flere med stolthet at «Ranheim kraftpapir blir sendt til mange land.»

At et tilfeldig besøk i fabrikkens kan være litt av en begivenhet i ung alder, forteller slike utbrudd som: «Å, for et leven! Det surret og duret i ett kjøp.» — — «Men da jeg kom ut, var jeg veldig glad. Jeg syntes det var en spennende opplevelse å komme inn i fabrikkens.»

Til slutt får vi et vers som hele 5. klasse har vært mester for:

Fabrikkens vår
fyller 75 år,
vi gratulerer, vi gratulerer.
(det er 5b som dikterer).

Kommer folk fra andre land
flagget vi heiser på hel stang,
Av tremasse lages cellulose
som blir til papp og papirpose.
Maskinene går,
isbjørn på en tømmerstokk står,
og pappaene våre arbeid får.

Arbeidsledernes autoritet

Av dosent Einar Thorsrud

*Institutt for Industriell Miljøforsk-
ning Norges Tekniske Høgskole.*

Hva er grunnlaget for lederskap? Dette spørsmålet stilles vi ofte overfor i en bedrift. Vi møter det når vi skal avgjøre hvem som passer som arbeidsleder, — når vi vil finne forklaringen til at en arbeidsleder er dyktigere enn en annen, — og når vi vil gjøre arbeidsledelsen bedre gjennom opplæring.

Hittil har det vært alminnelig å gå ut fra at noen mennesker har lederegenskaper, mens andre mangler disse egenskapene. Nå er det gjort en rekke undersøkelser for å bringe på det rene hva disse egenskapene egentlig består i. Det viser seg da å være umulig å si hva som er karakteristisk for enhver god leder. Tvertimot viser det seg å være slik at forskjellige arbeidssituasjoner krever forskjellige lederegenskaper. Dette er det også lett å finne praktiske eksempler på. Det stilles særegne personlige krav til en mann som skal lede et arbeidslag i anleggsarbeid langt til fjells hvor både tonen og omgangsformen kan være temmelig brutal. Ganske andre krav stilles til en mann som skal lede et kontor med eldre funksjonærer som i lang tid har vennet seg til formelle rutiner og bestemte omgangsformer. I det siste tilfelle må arbeidslederen gå frem med adskillig større varsomhet og forsiktighet enn i det første.

I våre dager er de tradisjonelle formene for lederskap og autoritetsforhold under sterk debatt. Mange hevder at arbeidsledere må opptre med større autoritet og at de må sette seg mer i respekt enn man har vært vant til på arbeidsplassene, særlig i etterkrigsårene. Arbeidslederne er i det hele tatt i skuddlinjen og får ofte skylden for svært mye som er skjedd og galt i bedriftene.

Men hva innebærer det egentlig å

stille et slikt krav til arbeidslederne? Ofte har jeg følelsen av at man venter at arbeidslederne skal løfte seg selv opp etter håret, — løfte seg til et nivå hvor de er både teknisk kompetente og hvor de samtidig har sterk personlig innflytelse over sine underordnede.

I stedet for å filosofere over hva lederegenskaper er, og hvem som har disse egenskapene, kan det være nyttig å stille spørsmålet på en noe annen måte. Først kan det være viktig å fastslå at ledelse innebærer at man har innflytelse over det andre gjør. Videre at innflytelse over andre kan man ha enten ved å overtale dem eller ved at man har autoritet. Før vi går videre, kan vi fastslå at ganske mange arbeidsledere i norske bedrifter er henvist til å bruke overtalelse for å få utført arbeid de skal gjøre ved hjelp av andre mennesker. Det å få utført arbeid gjennom andre er nettopp det karakteristiske for en arbeidslederstilling, men det å måtte ty til overtalelse burde ikke være det karakteristiske for en arbeidsleder — Overtalelse skal man være forsiktig med å bruke hvis man ikke på forhånd er temmelig sikker på at den man overtaler kommer til å gjøre den erfaring at det var fornuftig å la seg overtale. Den som anser seg lurt ved overtalelse, lar seg ikke så lett overtale igjen.

I lengden må det bli autoritet og ikke overtalelsesevne arbeidslederne må basere seg på. La oss så gå nærmere inn på de betingelser som må være til stede for at folk aksepterer autoritet! Det er nå alminnelig å snakke om 4 forskjellige grunnlag for autoritet:

Før det første gir *belønning* og *sanksjoner* grunnlag for autoritet. Dette vil si at den som har til disposisjon belønning og sanksjoner i en arbeidssituasjon, — han har også visse muligheter for at personalet aksepterer autoriteten. Hvis en overordnet i en bedrift har ansvar og myndighet for ansettelse og avskjedigelse, for forfremmelse og avlønning, så er nettopp dette slike former for belønning og sanksjon som kan bestemme hvorvidt denne overordnede har autoritet i forhold til sitt personale.

For det annet gir *den moralske ret* grunnlag for autoritet. Folks alminnelige oppfatning av hva som er rett og riktig, f. eks. at en overordnet har rett til å gi ordre som skal adlydes, er avgjørende for hvorvidt autoritet aksepteres. Her er vi inne på den alminnelige innstilling til autoritet som kanskje er kjernen i det gamle autoritetsbegrep.

For det tredje gir *den sosiale anerkjennelse* grunnlag for autoritet. Med anerkjennelse tenker vi her først og fremst på det at enhver av oss ønsker å høre til i en eller annen gruppe på arbeidsplassen, og vi vet at vårt medlemskap i denne gruppen er avhengig av at vi følger gruppens regler for hva som er rett og riktig. Hvis vi følger gruppens, kan vi opprettholde vårt medlemskap i den, og hvis vi bryter disse normene, må vi vente at vi settes utenfor.

For det fjerde gir *faglig kompetanse* grunnlag for autoritet. Hvis en person har sakkunnskap gjennom erfaring og utdanning, er det naturlig å akseptere ham som autoritet.

Av det jeg hittil har sagt om grunnlaget for autoritet, skulle følgende være klart: Hvis vi på en arbeidsplass aksepterer at en person har autoritet over oss, innebærer dette at vi lar ham få innflytelse over det vi gjør, — vi lar ham bestemme over vårt arbeid uten at vi på ethvert punkt vil ha begrunnelse for de beslutninger han treffer. Dermed er ikke sagt at arbeidsledere skal la være å gi forklaring på hvorfor tin-

gene skal gjøres slik arbeidslederen angir. En arbeidsleder som ikke gir forklaringer, kan risikere at hans autoritet etterhvert lettere blir trukket i tvil. Men hvis hans autoritet er stor nok, er det i og for seg ikke nødvendig for ham å gi forklaringer for å få folk til å utføre arbeidet slik han angir.

Hvis vi nå ser tilbake på de 4 forskjellige grunnlag for autoritet, kan det være grunn til å spørre om arbeidsledere i flertallet av norske bedrifter har noe reelt grunnlag for autoritet. Hvis de ikke har det i en bestemt bedrift, vil det hjelpe lite at det stilles krav til arbeidslederen om at han må opptre med autoritet. Hvis vi vil øke hans autoritet, må han ha forutsetningene for autoritet.

I hvor stor grad har arbeidsledere flest i norske bedrifter hånd om belønning og sanksjoner i den forstand vi nettopp nevnte? Er ikke deres ansvar for ansettelse og avskjedigelse av folk, deres innflytelse når det gjelder forfremmelse og avlønning, sunket betraktelig? I mange tilfelle er det nødvendig å sentralisere avgjørelsene på disse områder, bl. a. for å oppnå rettferdige avgjørelser. Men hvis vi tar disse avgjørelser fra arbeidslederne, må vi være klar over at vi tar bort noe av grunnlaget for autoritet. Mange norske bedrifter har i de senere år funnet ut at de kanskje har gått for langt i retnng av å overlate belønninger og sanksjoner til andre enn de utøvende arbeidsledere.

(Forts.)

FESTGUDSTJENESTE

På festgudstjenesten 13. september var det stort oppmøte. Kirken var nypoppalt og utstyrt med ny lysarmatur til alterbildet, og pyntingen med blomster var vakkert og smakfullt utført.

Pastor Aakenes forrettet. Fra prekestolen frembar han en varm takk til Ranheim Papirfabrik's ledelse for økonomisk hjelp ved oppussing av kirken, og han håpet at det gode forhold mellom kirken og bedriften ville vedvare.

Etter prekenen gikk han fram i kordøren og ga i enkle og hjertelige ord uttrykk for menighetens takknemlighet overfor fru Kiær, for hennes interesse for kirkens kunstneriske utsmykning.

Til slutt sa han, at som et symbolsk bevis på denne takknemlighet ville han i menighetens påsyn overrekke fru Kiær et eksemplar av «Din kirke», et lite hefte trykt i anledning 75-årsjubileet.

Brukseier L. O. Jenssen minnes

Søndag 13. september før festgudstjenesten var det bekransning av brukseier L. O. Jenssens gravsted. Høytideligheten ble innledet ved Ranheim Musikkforening som under ledelse av E. G. Paulsen spilte en salme.

Disponent Overwien holdt derpå en tale hvor han ga et overblikk over mannen L. O. Jenssens liv og virke. En initiativrik mann av sjeldent format. (I forrige nr. kunne vi lese en del av dette overblikk).

Overwien sa videre at L. O. Jenssen også var et hjertegodt menneske som tenkte mye på ranheimsfolks ve og vel. Som et bevis på dette nevnte Overwien, at så sent som i går kveld på festen hadde han snakket med en

av stedets eldste, som ordrett hadde gjengitt hva Jenssen sa ved en festlig anledning: «Jeg har med mine sønners hjelp bygd Ranheim Cellulosefabrik, og jeg har tenkt at her skal det bli mat til mange munner, og her skal det reises mange pene og hyggelige hjem.»

En kunne ønske at Jenssen nå i dag her på Ranheim kunne ha sett resultatet av sitt pionerarbeid på industriens område, og hvilken betydning dette har hatt for Ranheims befolkning.

Overwien la så ned en veldig krans av hvite nelliker på L. O. Jenssens gravsted. Til slutt spilte Ranheim Musikkforening et vers av fedrelandsangen.

De som fikk Kongens medalje.

Første rekke fra venstre: Osvald Kvam, Trygve Eriksen, Olaf Svebakk, Ingvald Saksvik. — Annen rekke: Einar Jakobsen, Anton Larsen, Alfred Nilsen, Olaf Hellem.

De som fikk medaljen for lang og tro tjeneste.

Fra Ranheim i eldre tider

(Forts. fra nr. 3 1959 ved Th. O.) *

For en del år siden utkastet Morgenbladet en enquete med spørsmål om barns tidligste minner var knyttet til det som hadde vært morsomt eller til det som hadde såret eller gjort dem ondt. Jeg har ikke tvil om at det er det siste. Mitt første minne er fra jeg var 3—4 år. Jeg lekte utenfor huset, da guttenes kjørebukk kom og stanget meg overende, og hver gang jeg prøvde å stå opp, fikk jeg et puff. Det så vel pussig ut, for far sto på trappen og storlo, og det er mitt såre minne at far, som jeg var så forferdelig glad i, kunne le når jeg ble stanget. Han kom riktignok, tok meg opp og trøstet meg på alle måter, og bukken ble spent for vognen og måtte kjøre meg en tur. Men at far lo, er dog mitt første bevisste minne. Ellers husker jeg bare det som er godt og lyst om ham. Jeg har hørt at far var snild, hjelpsom og gemyttlig, så alle ble glad i ham.

Som løytnant traff broder Carl en gammel embetsmann, som ble henrykt over å møte en sønn av Lauritz Jenssen. «At jeg er blitt et skikkelig menneske og er kommet meg såpass frem i verden, skylder jeg ham. Vi var en del sammen som studenter. Men jeg kom i dårlig selskap og holdt på å gå helt til grunne. Men Deres far ga seg ikke, og til slutt fikk han meg på rett kjøp. Og så ga han meg penger så jeg kunne vedbli å studere og få min eksamen.»

Bestemor hadde den gang skiftet med sine barn. Jeg har hørt flere ting som viser hans varme hjerte og vilje til å ofre noe for sine venner. Flink måtte far være, ellers ville han vel ikke to år etter at han hadde overtatt Ranheim blitt valgt til bygdens ordfører. Sin hustru bar han på hendene, så det var ikke greitt for henne så tidlig å bli alene. Mor var nokså nervøs

(13 barn på 17 år!), lett bevegelig, like snar til tårer som til smil. Bøker kunne begeistre henne, men også forarge henne i høyeste grad. Hun elsket blomster og frydet seg over hver knopp som åpnet seg. Og hvilken glede hadde hun ikke av den vakre utsikt. Da vi barn ville at hun til dagligstue skulle ta salen som vendte mot syd, måtte det virkelig kamp til, for «hun kunne ikke unnvære utsikten,» sa hun. Hun var meget mildtdømmende, og jeg har aldri hørt henne tale ondt om noen. Og sådan forbauende evne hun hadde til å gå opp i nuet og bare være opptatt av en ting. Da hun i sin tid fikk i stand Fridheim barnehjem, gikk hun i den grad opp i arbeidet at hun hverken tenkte eller talte om annet, så til slutt sa en av døtrene i fortvilelse: «Nu hater jeg snart det barnehjem.» Dette ble dog ikke sagt til mor. Hun var en brevskriverske av Guds nåde. Hennes brev kunne gi rene små kulturbilder, malende og livfulle. At barnehjemmet Fridheim ble opprettet skyldtes hennes initiativ og intense arbeide, og hun fikk også i stand den første håndgjerningsskole nordenfjells. Det begynte med at noen av gårdmannsdøtrene i nabolaget kom opp på gården for å lære å sy. Så ble husmenneskenes døtre med, og til slutt ble det så mange elever at man måtte få lokale på folkeskolen, og kommunen bevilget så lønn til lærerinne.

Til slutt noen ord om våre trofaste, gamle folk. Forholdet mellom herskap og tjenere og arbeidere var dengang helt patriarkalsk. Pikene ble gjerne hos oss til de giftet seg, og folkene hadde helt fra sin ungdom hatt sitt arbeide på «gården». Der hersket et absolutt gjensidig tillitsforhold. Og så snille de var! Jeg kan ikke fra hele min barndom huske et utålmodig eller uvennlig ord hverken fra piker eller arbeidsfolk. Den som var eldst på gården var Andreas Norman. (Se bilde side 7 i forrige nr, av Ranheims-

* Vi avslutter i dette nr. fru Emma Jenssens: «Minner fra det gamle Ranheim.»

Nytt). Han har vel også en gang vært ung, men jeg har aldri hørt ham bli kalt annet enn Gammel-Andreas. Han hadde først vært hos bestefar på Bak-aune, men fulgte så far til Ranheim, hvor han ble til han døde, over 80 år gammel. Han ble «gods-kjører» og var en velkjent figur i byen. Han var nokså original og litt av en kvinnehater, som kunne gi seg ganske pus-sige utslag. «Men, Andreas, du for-talte da ikke i går at det er kommet småfolk på Ranheim,» sa onkel Hans Peter til ham. «Nei,» svarte Andreas, «det va ijt nå å fortæl, for det va bare ein av kleiner slage». Han var gjerrig så det var en gru. Alt han tjente satte han i banken, og det var umulig å få ham til å gå ordentlig kledt. Jeg tror han likte å gå lappet og fillet. Mor forærte ham en frakk for at han kun-ne holde seg varm, når han i all slags vær kjørte «Snaustrinda», og han lovtte mor å ta den med på sine by-turer. Det gjorde han også, men den lå alltid på lasset.

Stakkars Andreas, det måtte være et rent slag for ham da det ble opp-daget at en melkekjører hadde tatt hans bankbok ut av hans kiste, hevet 400 kroner, lagt boken tilbake og reist til Amerika for pengene. Da jeg snak-ket med ham om tapet, sa han: «Hadd æ visst dé, så skoill æ ijt ha gått så lærvat i ail de her åra.»

Det var på Ranheim en riktig ele-gant stasvogn med fint trekk og en mengde nysølvbeslag. Selve karosse-riet hang i fjærer. I den som brude-vogn kjørte mine 3 eldste søstre og broder Lauritz til Lade kirke med An-dreas som kusk, fint antrukket i sort bonjour og en merkelig høy flosshatt. Han hadde jo ansiennitet på gården. Da søster Caspara hadde bryllup åtte dager før meg, nektet hun bestemt å komme til kirke i slikt opptog, og så kjørte både hun og jeg i en alminnelig vogn med likeså alminnelig kusk. Stakkars gamle Andreas følte seg dypt såret, og jeg har til denne dag angret at jeg ikke fikk følge tradisjo-nen og kjøre til kirke i den gamle stasvogn og med gammel-Andreas

som kusk, selv om det smakte litt av opptog. Andreas hadde som sagt spart sammen en del penger, som han abso-lutt ville testamentere broder Lauritz, som hadde stort besvær med å få ham til å forstå at det var riktigere at hans to illegitime sønner fikk pen-gene. Det ble så til slutt, men det var iallfall rørende at han ville gi dem til Lauritz.

Nesten samtidig med Andreas kom en annen trofast sjel til gården. Det var Jo Osen, barnas gode og kjære venn. Se ovennevnte bilde i Ranheims-Nytt nr. 7). Han står for meg som en elskelig gammel bestefar, uendelig tålmodig og overbærende. I timevis kunne han høre på vår prat, gjøre i stand våre leker og lage nye. Bare han kunne, gjorde han alt vi ba ham om. Han var snekker og holdt til på snekkerloftet, hadde også sin seng der. Han hadde gårdens største plass (Osplassen), som lå aldeles bedårende til oppe ved Jonsvatnet. Der bodde hans kone og barn, og hver lørdag gikk han hjem. Nei, hans hjem var nok nede på «gården», for da han var blitt gammel og hans arbeidsevne liten, skulle han flytte til Osen og nyte sitt otium. Men det varte ikke lenge, — en dag kom han ned til Lauritz og bad om å få komme til-bake til sitt snekkerloft. Det fikk han, og der døde han. Å du kjære, snille Jo Osen, så lenge jeg lever vil jeg minnes deg med takknemlighet!

Det er nok flere av de gamle fol-kene som fortjente å bli nevnt, men dette får være nok.

Det kunne ikke være lett for Mina og Lauritz å overta en gård med så mange tradisjoner som Ranheim, men de greidde det storartet. Det rådet i deres hjem den samme gjestfrihetens ånd som før, og alle følte seg like vel-kommen der som i det gamle hjem. Og mot sin gamle svigermor var Mina en uendelig kjærlig og omsorgsfull datter.»

Ja, dette var fru Emma Jenssens minner fra det gamle Ranheim.

(Emma Jenssen, født Jenssen, 1854 —1935).

(Forts.)

Direktør Müller's mening

Disponent Overwien gir kjøkkensjefen honnør for isbjørnskulpturen.

Under en samtale med direktør Müller spurte vi om Ranheims-festen var det største arrangement Hotell Prinsen hadde hatt.

— Ikke størst i antall deltakere. Et sangerforbund hadde 1300 deltakere i de samme lokaliteter, men økonomisk er Ranheims-festen det største.

— Et slikt arrangement krever vel et stort planleggingsarbeid?

— Vi har alle ting og hjelpemidler i huset, men en ukes tid i forveien får sousjef Husby jobben å planlegge det hele.

— Fere av kvinnene på Ranheim spekulerte på hvordan de kunne få lagt på alle stekfatene og få de inn varme?

— Det var ikke det verste. Jeg anser det som et av verdens syv undere at alt gikk bra med serveringen. — Blant alle serveringsdamene var det

15 stykker som knapt hadde sett et fat før. På selve festdagen skulle vi ha generalprøve. Dere skulle komme med ekstraslog. Men festdeltakerne begynte å komme lenge før toget gikk fra Ranheim. Dermed gikk prøven i vasken. Jeg var svært spent da isen skulle serveres. Tunge isblokker, — og så skulle lyset delvis slukkes. Jeg ventet at en 4—5 stykker skulle gå ned for full telling — men nei — hell.

— Dette merket vi ingen ting til, og vi var meget imponert over den presise og hurtige serveringen. Vi har hørt at det var kokken som laget den store isbjørnen?

— Ja, ikke bare den. Kvelden og natten før festen fikk kjøkkensjefen 75 isblokker til behandling. Både isbjørnen og alle figurene til desserten var hans verk. Alt hugget på fri hånd. Han har en voldsom kapasitet. Han reddet også i siste liten desserten. Som den alltid årvåkne gikk han i 17-tiden på festdagen forbi vårt 45 kbm. store dypfrysingsrom, og han merket da at temperaturen var gått opp fra 24 til 7 minusgrader. Det var en eller annen feil ved anlegget. Minuttene var kostbare, og vi ble enige om å gjøre innbrudd hos firmaet Havdal vis a vis og ta deres fryserom i besittelse. Det greidde seg akkurat. Havdal ble varslet senere.

— Til slutt — oppførte vi oss slik at vi kan ha håp om å få komme igjen ved en senere anledning?

— Det skal være sikkert. Nå var ikke jeg der helt til slutt, men hovmester Larsen sa at det gikk så fint at han nærmest var forbauset over at det kan gå så fint.

*Stoff til neste nr. må være
innsendt til redaksjonen innen
10. februar 1960.*

Bordsang for 75-åringen

Melodi: Norge i rødt, hvitt og blått —

Vel møtt på Prinsen, hver en gjest
til alle tiders Ranheimskveld og jubileumsfest!
Vel møtt fra verksted og fabrikk,
fra skriv'maskiners tikketikk,
kjemi og mekanikk!
Hver mann og hver mø er en tann i det hjul
som spinner papiret for hvit og svart og gul.

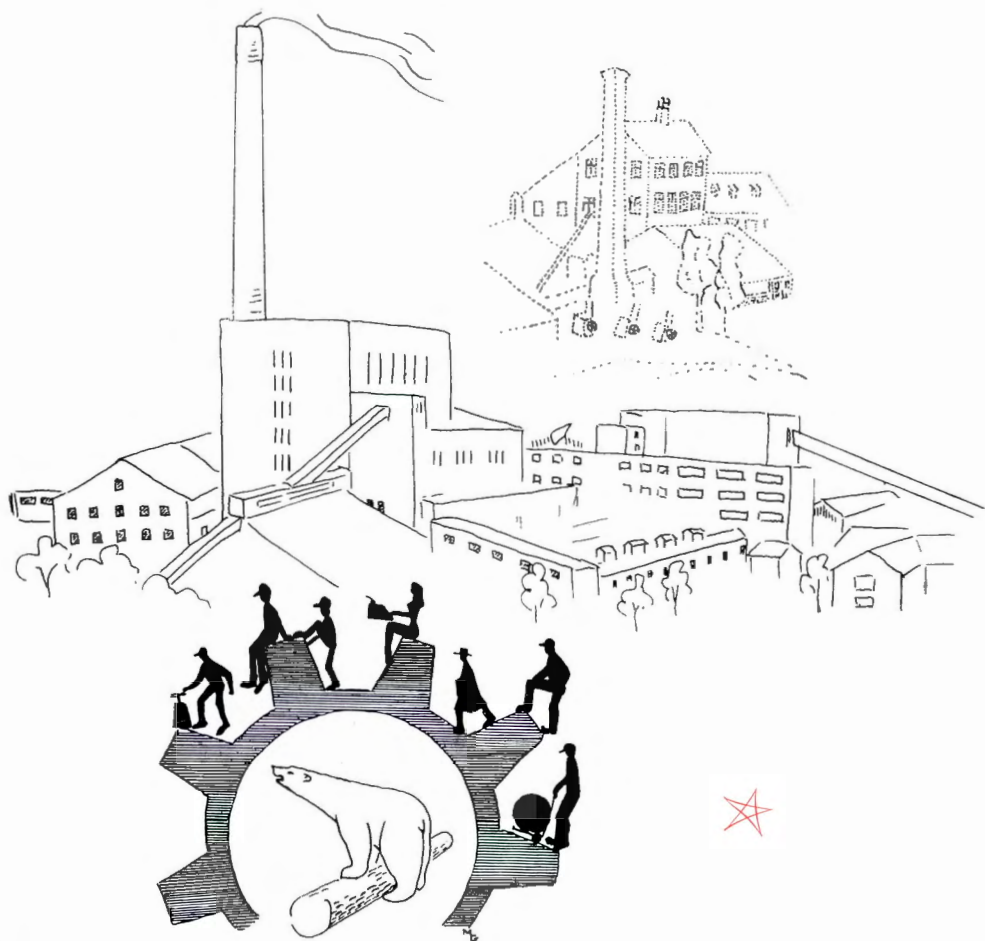
Det som bærer som sekk og som pose
mangt som nytte og skjønnhet kan gi —
hvor var korn, hvor var frukt, hvor var rose
uten sekken med gjødningen i?!
Ifra norden til fjerneste østen
drar vår Isbjørn i barsk majestet,
og på Frosta den finnes om høsten,
der den fyller seg godt med potet!

I atten-åtti-fire fikk
i Strindfjord'n torsk og sei en ny og aromatisk drikk!
Og folk langt oppi Selbu sto
med nesen vendt mot nordvestsno,
og sakte været dro —
Det var Lauritz Jenssen med soda og lut,
han Ranheimsparfymen i sfæren sendte ut.

Og helt øst over Kjølén den nådde,
varslet blågule grabbar om «knog»,
og så snabbt som de bare formådde
la de snus under leppan og drog.
Jo, rivaler fikk snart Ranheimsguttan,
og på svensk fikk de ordene ta,
dagens tale det var — Nej för sjuttan,
den här massan den var inte bra.

På konjunktorens bølger gikk
vår ferd, på topp et øyeblikk, så ned i neste nikk.
En tid da alt gikk vrangt og skakt
ble annen hånd på roret lagt,
en ny mann kom på vakt.
Han myndig og stø styrte klar alle skjær,
mot tryggere farvann — hans navn var Thorry Kiær!

Fra den tid gikk det fram, det ble bygget,
det har fortsatt til seneste år,
falle fikk det som skjemmet og skygget,
grunn ble jevnet for tryggere kår. —
Når du kommer en kveld ifra byen,
kan du kjenne no' rart i ditt bryst,
du ser Ranheim, med bjørnen mot skyen —
å jo, nå er den klar til en dyst!

Nå er vi på den grønne gren,
vi har fått park med fløyelsplen,
med roser og syren.
Og jenter flyr mot kontorkrakk
langs blomsterbed, med vippestakk —
og mye snikk og snakk.
Jo, det er forandring, det får en nok si,
i farten og stilen fra gammelkaras tid.

Husk han Stor-Gunnar kjørte med Blakken
som ham ventet tålmodig og trutt.
Nå parkerer man flott «Cadilacen»,
oser hjemad når skiftet er slutt!
Vid're opp, vid're fram skal vi stevne
til vi engang forlater vårt skift —
På vår post skal vi gi all vår evne,
leve Ranheim, vårt hjem, vår bedrift!

A. J.

Fru Kiær dekorerer Th. Overwien med Selskapet for Norges Vel's medalje for lang og tro tjeneste.

Som et kuriosum kan nevnes at det er akkurat 100 år siden hans oldemor fikk samme utmerkelse «for Ost udstillet i Christiania 1859.»

Forslagsvirksomheten

Følgende premierte forslag er tidligere ikke offentliggjort:

Meldekort
nr.

157.	<i>Thormod Eriksen:</i>
Ringer av stål eller metall
for storullmaskinenes
spindler	kr. 150.—
158.	<i>Bjarne Rødde:</i>
Spiraler på vals i 1.
pressfilten på P.M. II	» 100.—
159.	<i>Thor Larsen:</i>
Rør for å holde wira
opp fra sugekassene
på papirmaskinene	» 150.—
160.	<i>Alf Midtgård</i>
Regulerbare rammer
for kulelager på små-
rullmaskinenes
ledevalser	» 100.—
161.	<i>Thv. Haugrønning:</i>
Vannrenne i wirepar-
tiet ved brystvalsen
på P.M. II.	kr. 150.—
162.	<i>Thormod Larsen:</i>
Arrangement med wire-
kavel ved utstrekning
av wira	» 200.—
162.	<i>Thormod Larsen:</i>
Spirtsrør for å fjerne
klumper i innløpskasse
på P.M. I	» 150.—
164.	<i>Monrad Gulliksen:</i>
Avtrekksrør over
limkjel	» 100.—
		kr. 1100.—
165.	<i>Petter Rødde og Bjarne Johnsen:</i>
Vogn for gass- og
surstoff-flasker	kr. 200.—
166.	<i>Thv. Haugrønning:</i>
Ombygging av lager
for filtvaske P.M. II	» 150.—
167.	<i>Peder Syrstad:</i>
Div. forandringer ved
Waco-filtre	» 250.—
168.	<i>Sigurd Wahlberg:</i>
Utløpsrør fra hoved-
ledning på hollenderiet
til massetank	» 200.—
170.	<i>Aage Mork:</i>
Tang for uttaking av
kiler i papirruller	» 200.—
171.	<i>Sverre Wikdahl:</i>
Gummivals for frem-
taking av papir etter
brudd på banen	» 150.—

Utdrag av Anton Larsens takketale

på vegne av medaljørene på jubileumsfesten

Innledningsvis nevnte han betydningen av at bedriftsledelsen og de ansatte kunne samles til en slik fest,

og han mintes andre fester og andre tilstelninger som bedriften hadde holdt for sine ansatte.

Han fremhevet videre ledelsens bestrebelser for å holde bedriften konkurransedyktig til enhver tid. Det beste bevis for dette er den rivende utvikling som har foregått, særlig etter den siste krig..

Larsen ble ansatt på Ranheim i 1909. Han kom fra Ulefos hvor time-lønna var 15 øre og arbeidstida 72 timer pr. uke.

Han takket for æren av å bli betrodd vervet å takke på medaljørenes vegne, og uttalte:

«Dette hederstegnet vi har mottatt i kveld vil alltid minne oss om, og gi uttrykk for mange års trofast arbeid ved fabrikken. Men det forteller også noe mere. Det forteller at Ranheim Papirfabrik er en god arbeidsplass. Fra nå av skal det være halve arbeidsstokken som har fått hederstegnet. Da må det være en meget god arbeidsplass. Videre vet vi at noen av disse har fått Kongens fortjenstmedalje for 50 års virke eller mer. Ja, da må det være en særdeles god arbeidsplass.»

Til slutt overrakte Larsen direktør Kiær et bilde av Pompen og ønsket bedriften lykke og hell i de neste 75 år, og sist en hjertelig takk fra medaljørene.

172. *Oskar Paulsen:*
Senking av mellomvegg
i innløpskasse P.M. IV
for bedre utnyttelse av
dysene » 150.—
174. *Anonym:*
Ny knuseplate for
sulfatknuser » 50.—
175. *Anonym:*
Tilkobling av blåseled-
ning for diffusørene
15, 16 og 17 » 100.—
176. *Pakkerne: (E. G. Paulsen,
E. Jakobsen, O. Lernæs,
S. Pedersen, I. Saksvik,
B. Saksvik)*
Forandring av presse
for ballepressing » 200.—

177. *Pakkerne:*
Spylerør for rengjøring
av endepressen på
pakkemaskinen » 100.—
178. *Oskar Skjervold:*
Sparing av materiale
ved nytt balleformat
på Ranit-baller » 100.—
-
- kr. 1850.—

De 8 første forslagene kom inn i slutten av desember 1958 og ble behandlet i år. I år er det innkommet og behandlet 13 forslag, hvorav de 12 er premiert.

Utdrag av bestyrer Søyseths tale

Bestyrer Søyseth takket for innbydelsen og ønsket bedriften tillykke med jubileet. Han nevnte bedriftens store betydning for stedet og dets beboere og framhevet det gode samarbeid med stedets organisasjoner. Likeså nevnte han bedriftsledelsens hjelpsomhet under siste krig ved å hjelpe til med å skaffe mat, først og fremst til de alderstrygdede.

Han rettet også en takk til fru Overwien for hennes innsats som formann i Sanitetsforeningen i de vanskelige krigsårene.

Han nevnte videre direktør Kiærs arbeide for Ranheim Papirfabrik og fru Kiærs store interesse for Ranheim Sanitetsforening og andre humanitære foreninger på stedet.

Bestyrer Søyseth sluttet sin tale med et ønske for bedriften om hell og lykke i framtida, og til slutt en hjertelig takk for utmerket servering og mat.

70 år:

Paul Iversen	26/1 -60
Karl Granbom	1/2 -60
Martin Stamnes	4/3 -60

60 år:

Hilmar Johansen	11/1 -60
Øivind Helland	16/1 -60
Olav Fossen	13/3 -60

50 år:

Louis Auran	11/1 -60
Steinar Barstad	19/1 -60
Peder Syrstad	1/2 -60
Olaf Torgersen	22/2 -60
Hergeir Hårberg	8/3 -60

Olaf Sivertsen var også blant dem som skulle tildeles Kongens medalje, men på grunn av sykdom var han forhindret fra å komme på jubileumsfesten. Han har senere mottatt den ved særlig overrekkelse.

I jubileumsnummeret var det en del gamle bilder av fabrikken, men vi mangler ennå bilder fra fabrikkens første dager og utover. Det vil bli ut-

betalt en premie til de som kan skaffe et slikt bilde til utlån.

Henvendelse redaksjonskomiteen,

På grunn av plassmangel må dessverre en del stoff stå over til neste nummer. Deriblant også familiespalten «Slekters gang».

TIPPEKONKURRANSE

Hvor mange kjøttboller gikk det med på festen 13. september?	12 000 15 000 18 000	1	X	2
Hvilket instrument forbinder De med Jularbo?	Gitar Trekkspill Trompet			
Hvor mange bøker går det i et ris?	20 24 36			
Skal ytre papplag i veggen være	Damptett Åpen for damp Likegyldig			
Hvor gammel blir en gråspurv?	2— 3 år 5—10 år 15—20 år			
Hvilken norsk by har størst nedbørsmengde?	Bergen Florø Narvik			
Hvor mange nordmenn satt i kortere eller lengre tid som politiske fanger i tyske fengsler og leirer under krigen?	ca. 18 000 ca. 24 000 ca. 26 000			
Hvor mange ris går det på en balle?	10 12 24			
Hvor stor del av den norske skogen består av gran og furu?	60 % 70 % 80 %			
Roald Amundsen brukte 3 år gjennom Nord-Vest-passasjen. Var det <i>fra</i>	1893—1896 1903—1912 1903—1906			
Hvem ble norgesmester på 10 000 meter løp 1955?	Øistein Saksvik Idar Dahl M. Aabråten			
Hvem vant sølvmedaljen på ski 15 km i Cortina 1956?	Sixten Jernberg Hallgeir Brenden Veikko Hakulinen			